

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 30.— Din, za naročnike v
inozemstvu 40.— Din letno.
Posamezna številka po 1.— Din.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana,
razpise služb je plačati po 75 para za
vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg
poštne še 25 Din.

Telefon uredništva
št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat 75 para
za nadaljnja uvrčenja primeren popust.
Oznanila sprejema upravništvo lista.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva
UJU ima s članarino tudi že plačano
naročnino, torej ni treba članstvu na-
ročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne
stvari, je pošiljati samo na naslov:

**Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./L.**

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštne.

Krivica strokovnemu šolstvu.

Kraljeva uredba o izenačitvi plač nastavnikov srednjih in strok. šol od 27. junija 1921. ali točneje nje uporaba razburja vedno bolj učiteljstvo ne toliko na gimnazijah in realkah, tem bolj pa na strokovnih šolah (obrtnih in trgovskih). Od nekaj je že praksa, da službujejo na teh zavodih poleg akademikov tudi učne moči s srednješolsko oz. specialno izobrazbo, to pa iz enostavnega razloga, ker akademsko izobraženih učnih moči za gotove stroke sploh ni oz. jih v doglednem času tudi ne bo. Prejšnja praksa je torej bila, da so posebno sposobne in izvrstne učne moči sprejemali od zavodov nižjih kategorij in jih po potrebi tudi izobraževali v specialnih kurzih. Te so delo rade prevzemale, ker so imele že apriori tam lepše prejemke ter možnost napredovanja kakor učne moči z akademsko izobrazbo. Gori navedena uredba pa je po mnenju nekaterih to razmerje nenadoma presekala. Opredelila je učiteljstvo v več kategorij, ki imajo različne pravice pri različnih dolžnostih. Pravično bi bilo, če bi se ravnale pravice po dolžnostih, a temu ni tako: kategorije z večimi pravicami imajo manj dolžnosti in obratno. Držal bi kvečjemu ozir na lažje ali težje delo ter bi bilo mogoče recimo določiti različne kategorije za gotove predmete, ki zahtevajo morebiti manjšo predizobrazbo oz. manjši napor. Že z ozirom na značaj šole je treba kot predmet izločiti vse predmete, ki jih moremo smatrati za »manjvredne«. Takih predmetov seveda ne bode dosti našli: moderna šola priznava n. pr. risanje važnost jez. pouka, o važnosti telovadbe je škoda besed — naj bi se ji dodala še higijena, pa je dovolj snovi za rednega učitelja: strojeopisje spada v posebne tečaje, ravno tako lepopisje, če ne obstaja risanje kot predmet (sicer je to del tehničnega risanja); težje je s stenografijo; ker na zahtevo veliko spretnosti in truda poleg lez. izobrazbe, zasluži vsakakor pravice polnovrednega predmeta.

Komur je res za resnični napredek v šoli pri vzgoji in pouku, mora položiti

predvsem temelje za harmonično delo vsega učiteljstva. Popolno izključeno je na to, če obstojalo na istem zavodu različne »kaste« učnih moči ki so ločene pri pravicah in dolžnostih. Slabo razpoloženje ustvarja to med učiteljstvom in slabo tudi med mladino, ki presoja vse razmere s svojega gotovo skrajno, subjektivnega stališča; sami resni vzroki slabših učnih in posebno vzgojnih uspehov.

Razumemo popolnoma stremljenje akademikov, ki hočejo varovati srednje (strokovne) šole pred učnimi močmi z neakademsko izobrazbo. In dokler je še pri nas v veljavi načelo, da velja položeni izpit in ne položeno delo, potem se je težko boriti proti zahtevi, da poučui na srednji šoli le akademsko izobražena moč. Priznamo to, vendar pa ne gre, ker ni akademikov, sprejemati tudi druge in jih na prav nizek način naravnost — izkoristiti. Žal, ne najdemo zato drugega izraza. Take moči ne poučujejo namreč mogoče samo »manjvrednih« predmetov, ampak tudi take, ki bi jih naj akademik: dosežajo vse učne smote, so izvrstno kvalificirane, opravljajo torej popolnoma dela akademikov, zato pa imajo manj prejemkov in več obveznosti. In to je krivica, ki se maščuje. Mislimo, da je pravična pot le taka: ali odstraniti kategorije sploh ter daste vsem enake pravice in obveznosti, ali pa pustite samo eno kategorijo: akademsko. Seveda akademikov ne bo dovolj, ker je vedno manj ljudi, ki bi po dolgoletnem trudopolnem študiju ob grenkem delu hoteli še — stradati, a država bo potem, če ji je za dobrobit strokovnega šolstva, že toliko zboljšala gnotni položaj osebja, da bo poklic vsaj malo mikaven. Ne sme na delati tako, kakor poizkuša mojster, ki neče plačevati dražjih pomočnikov in dela raiši z vajenci. (Primeri je drastični, a ne pove niti vsega: vajenec redno postane pomočnik z vsemi pravicami, po uredbi so pa baie neakademiki nekakšne okamenine.)

Na tako pot morale države ne sme iti. Mislimo, da tudi društvo srednješolskih učiteljev, ki mu gre v takih vprašanjih gotovo tehtna beseda, ne more soglašati s takim načinom izkoriščanja in mora zahtevati, da to nemoralno izkoriščanje od strani države preneha oz. da

ne postane običaj. Je pa to tudi v interesu akademikov samih, kajti če se prične ta praksa uvajati na široko, bodo polagoma izginili s strokovnih šol akademiki, mesta bodo pa zasedle vedno manj kvalificirane — to je seveda cenejša moč. Poznamo štedenje pri šolstvu; šlo bo tudi brez akademikov. S povečini manj usposobljenim učiteljstvom mora logično padati tudi stavljeni cili torej — rakova pot. Ne smemo prezreti tudi, da je že stagnacija sama nazadovanje. Učiteljstvo osnovnih šol se tega dobro zaveda in zahteva zato tudi dostop na vseučilišče.

Če se država oz. stanovska društva odločijo na srednjih (strokovnih) šolah samo za akademike, nimamo nič proti temu, naj se unese to v uredbo in naj se to tudi dosledno izvrši. Manjkalo bo akademikov res, in treba bo obseg pouka skrajšati, a potem se bodo vsaj zganili tisti krogi, ki jim te vrste šolstva prinaša predvsem korist in bodo bolj voljni žrtvovati za šolstvo. Učiteljstvo osnovnih šol gotovo umeva pomen šole, umeva tudi, da je zasilna šola prei ovira nego opora napredku; zato je in bo vedno stalo v boju proti zasilnim šolam. In če smatrajo akademiki svoje neakademike tovariše za manj sposobne, moramo to kot princip gotovo upoštevati z njihovega stališča kot upravičen. Pričakujemo pa od njih, da bodo nastopili proti izkoriščanju nepolno kvalificiranih. Tem je bodisi zapreti vsak dostop ali pa jim je priznati vse pravice.

V Avstriji strokovno šolstvo gotovo ni bilo slabo. Vendar tudi tam ni moglo strok. šolstvo obstajati s samimi akademiki, država je sprejemala tudi druge dobre moči in jim priznala potem tudi vse pravice akademikov. Ali naj naše šolstvo vzdrži s samimi akademiki? Pa to vprašanje naj rešuje strokovno učiteljstvo samo. Nas zanima predvsem kraljeva uredba z dne 27. junija 1921. ki je bila gotovo nujno potrebna, da je prinesla neko enotnost v srednje šolstvo, ki je bilo do takrat nač precejšen konglomerat. Že njen naslov pove vse. Njen namen je bil gotovo, da po možnosti izenači prejemke nastavnikov, ter je v to svrhu razvrstila po takratnih službenih razmerah nastavnike po gotovih vidikih v posamezne kategorije. Uredba more biti pod-

laga za trenutno opredelitev. Izključeno pa je, da bi uredba imela namen petrificirati razmere nastale pri takratni opredelitvi. Ministrstvo prosvete, ki je gotovo odločilno sodelovalo pri sestavi te uredbe, je tudi že na konkretnih slučajih dokazalo, da je tudi na podlagi te uredbe smiselno praks, ki je obstajala v posameznih bivših državah, neakademikom mogoč pristop do pravic akademikov. Samo Ministrstvo za trgovino in industrijo, ki se ravna sicer v šolskih vprašanjih v obče po odločitvah Ministrstva prosvete, vztraja še danes na nerazumljivem naziranj, da je gornja uredba službeno razmerje vsakega nastavnika ustalila enkrat za vselej.

Žalostno pa je, da ima ravno to ministrstvo v svojem področju največ strokovnih šol, kjer trpe posamezni nastavniki vsled krivične interpretacije uredbe ter se jim zapira pot do prejemkov in čina, ki jim ga je dosedanja praksa po službeni pragmatiki vsled njihovega dela in specialnih usposobljenosti zagotavljala. Da bo anahronizem še večji, moramo še povedati, da prejemajo vsled tega, ker so se specializirali v gotovih predmetih (so povečini poleg tega z meščansko šolskim izpitom) danes manjše prejemke, nego njih bivši sošolci, ki so ostali na osnovni šoli.

Nujno pozivamo vse merodajne kroge, da se zavzemaio za pravilno in pravično interpretacijo gor. uredbe. Opozorjamo tudi vse naše poslance, ki jim je na srcu strokovno šolstvo, da zastavijo na merodajnem mestu ves svoj vpliv in odstranijo zle posledice slepega birokratizma.

Iz seje višjega šolskega sveta, z dne 27. aprila.

Mladina in gledališče.

Viš. š. nadz. Poljanec je poročal o sklepih tozadevne ankete. Anketa je sklenila, da bo na oznanilih predstav, ki niso primerne za mladino, vselej pripomnila: »Za mladino neprimerno.« K takim predstavam se ne bo puščala mladina do 18. leta. Vselej bodo o takih predstavah obveščena ravnateljstva in policija. Za iz-

men sem razposlal koncem lanskega leta našim učiteljem vprašanja v tej zadevi. Ti so mi na ta vprašanja radovoljno odgovorili ter mi prav odkritosrečno poročali o stanju svojih šol. V teh odgovorih mojih tovarišev je bilo toliko zanimivega blaga, da sem sklenil, v celoto ga sestaviti ter priobčiti.

O številu šol in učiteljev sem poročal:

»Na Kranjskem je bilo v šolskem letu 1869/70.: 247 ljudskih šol (med temi 43 za silo), in sicer 168 slovenskih, 21 nemških, 58 pa slovensko-nemških. Na 197 šolah se je podučevalo tudi ob nedeljah, to je, bilo je 197 nedeljskih šol. Vseh šolskih moč (učiteljev, podučiteljev, katehetov) je bilo 528, učiteljic pa 52 (seveda z 44 nunami vred). Učitelj je bilo 241, podučiteljic 38. Za šolo godnih otrok je bilo 48.259, v vsakdanjo šolo jih je hodilo le 26.950, v nedeljsko šolo je 4285 otrok. Brez vsakdanje šole, t. j. brez pravega, izdatnega šolskega pouka je bilo tedaj 21.309, in čisto brez pouka 17.024 za šolo godnih otrok.

(Dalje prihodnjič.)

I. Lapajne.

LISTEK.

Kako je bilo pred 50 leti.

(Dalje.)

Ker je bila idrijska šola že prej na dobrem glasu, zaslužila je zdaj še bolj to dobro ime. Zato so prišli v idrijsko šolo učenci iz Vipave, s Krasa, s Tolminskega itd. Glede jezika ni bila šola nemška: bila je kljubu »c. kr.« slovenska; toda nemščina je bila le učni predmet, torej ne učni jezik. Ker smo bili učitelji odločni Slovenci, smo delali tudi zunaj šole za narodni napredek.

Podpirali smo v prvi vrsti čitalnico. Ustanovljeno malo časa prej, čitalnica je imela dokaj časopisov v svojih prostori ter je prirejala zabavne in poučne prireditve, pri katerih je seveda učiteljstvo sodelovalo v prvih vrstah. Čitalnica je širila med rudarje knjige in časopise; zato so bili idrijski rudarji že takrat zelo izobraženi, pozneje pa vedno bolj in zreli, zlasti v političnem pogledu. Jaz sem bil leta 1870/71. ustanovil v Idriji društvo »Slovenska bukvarna« iz katere so si osobito mladi ljudje pridno izposoje-

vali knjige. Zato knjižnico sem bil nakupil iz knjižarne »Giontini« v Ljubljani skoro vse knjige, kolikor jih je bilo takrat dobiti. V družbi s svojimi tovariši in nekaterimi domoljubi (n. pr. sodnijski adjunkt Žerjav, oče ministra dr. Žerjava) sem bil ustanovil društvo »Šola« v podporo nabave šolskih potrebščin revnih učencev na Slovenskem, društvo, ki se je bilo pod novim naslovom »Narodna šola« pozneje preselilo v Ljubljano.

Da smo bili zavedni učitelji tudi zavodni Slovenci v tisti dobi 1870/71., to ni bilo nič posebnega; kajti takrat je v omejeni kratki, prekratki dobi vladalo na Dunaju slovansko ministrstvo (erof Hohenwart kranjsko-slovenski poslanec, kot ministrski predsednik in Čeh Jireček kot naučni min.). O Hohenwartu piše dr. Lončar, da je bil vodja slov. poslancev v državnem zboru, kjer smo si po njegovih zašlugi bili priborili Slovenci nekaj pravic. Še več pravic je hotel Hohenwart nakloniti Čehom, pa se je nemški cesar vtilkal v notranje zadeve Avstrije, in padlo je njegovo ministrstvo, kateremu je za dobo 6 let sledilo zelo nemško, Auerspergovo ministrstvo. Predno je bila nastopila ta nemška reakcija, torej še pod Ho-

henwartovim ministrstvom, smo v Idriji v deželni zbor volili rudniškega nadsvetnika Marka Lipolda, Slovenca, doma iz Mozirja, kjer je ta rodbina uživala velik ugled tu in drugod. K izvolitvi tega poslance so idrijski učitelji veliko pripomogli in veselilo jih je, da se je bil Lipold v deželnem zboru pridružil Bleiweis. V teh ugodnih političnih razmerah je bilo tudi meni mogoče, da sem se intenzivno zanimal za slovensko ljudsko šolstvo na Kranjskem. Dokaz temu je mala brošurica, ki sem jo bil dal na svetlo pri Milicu v Ljubljani leta 1871. pod naslovom »Kranjsko ljudsko šolstvo« in jo posvetil novemu, komaj ustanovljenemu c. kr. deželnemu šolskemu svetu za Kranjsko v Ljubljani.

V predgovoru te knjižice, v kateri razlagam nove zakone in šolstvo tudi drugod po Avstriji, pravim: »Večkrat sem slišal tožiti, kako je naše domače ljudsko šolstvo zanemarjeno. Po večem sem verjel takim glasovom, ki so navadno dohajali od učiteljev; kajti le te šola najbolj zanima. Vendar se nisem popolnoma zanesel na posamezne govorice; rad bi bil imel dejanske vesti o stanju kranjskega ljudskega šolstva. V ta na-

vršitev tega sklepa mora skrbeti gledališka uprava. Rayno tako je sklenila anketa, naj bo prepovedano. — Če ni za to posebnega dovoljenja šolske oblasti — mladini sodelovanje na gledališkem odru, in še prav posebno šolskim učencem pri baletih. Višji šolski svet je te ankete sklene sprejel in je dodal disciplinarnim predpisom za dijake, da so jim najstrožje prepovedane predstave, ki so na oznakih označene kot za mladino neprimerne.

Imenovanja na mešč. šolah.

Na deško meščansko šolo v Celju se imenujejo Mirko Kovač (II. skupina); Ivan Černei (I. skupina); Josip Grašar (III. skupina). Na meščansko šolo v Mariboru se imenuje Marija Rozman (I. dekl. mešč. šola, III. skupina); 2. učno mesto se iznova razpiše; Beatrika Sedevčič kot učit. ženskih ročnih del na II. mešč. dekl. šoli; Ana Petelin (II. skupina); Viljem Šusteršič kot učitelj petja in glasbe na deški mešč. šoli; na isti šoli Viktor Rode (I. skupina); Josip Poljanec in Josip Lampe (III. skupina); Ljudmila Poljanec (II. dekl. mešč. šola).

Vrtnarski tečaj.

Poročilo v. š. n. Gangla o dvodnevem vrtnarskem tečaju, ki je bil dne 22. in 23. aprila na Primskovem pod vodstvom vrtnarskega nadzornika Frana Črnagoja, se vzame s pohvalo in odobruje na znanje.

Imenovanja na osnovnih šolah in otroških vrtcih.

V Koprivniku se učit. služba razpiše iznova; tako tudi nadučiteljska služba v tem kraju. V Štalcarje pride Terezija Turkova, Rafaela Hrovatova je imenovana v Žuženberk. Za učiteljico ženskih ročnih del v Ribnici je imenovana Franja Fričeva. Voditeljica I. mestn. otroškega vrtca v Ljubljani postane Ana Gorupova. Nadučiteljcem v Mengšu je imenovan Peter Sirc. Učiteljsko službo na deški osnovni šoli je dobil Julij Čencič. V Dolenjo vas pri Ribnici pride Nežika Klunova. V Šmartnem pri Kamniku se obe službi iznova razpišeta. Na dekl. osn. šoli v Novomestu pride Milena Sušnik-Kavčičeva. Na deško osnovno šolo v Novem mestu so imenovani: Ludvik Koželj, Stanislav Menart in Pirnat Viktor. Nadučiteljsko službo v Vodicaх je dobil Gustav Ferjan. Mesto otroške vrtarice v Dolnji Lendavi dobi Franja Goriškova. — Na bivšem Štajerskem so stalno imenovani: Amalija Lovčičnik v Lozinju; Brgles Dragica v Čadramu; Amalija Vobičeva kot nadučiteljica na I. dekl. osnovni šoli v Mariboru; eno učno mesto na tej šoli se nanovo razpiše; na II. dekl. šoli Rožica Novakova; oddaja še I. mesta se oddloži; Vlad. Skrbinšek v Jarenini; predlog za službo pri Sv. Marijeti ob Pesnici se zavrne; Mohorko Ivan kot nadučitelj v Račah; Marija Pirnat kot učiteljica ženskih ročnih del v Št. Ilju pod Turjakom; pri Sv. Tomažu se pa mesto učiteljice ž. r. del iznova razpiše; spis o oddaji nadučiteljskega mesta na deški okoliški šoli v Celju se vrne okrajnemu šolskemu svetu v popolnili. Nadučiteljsko službo na Bregu pri Ptujju je dobil Cvetko Fran. V Št. Rupert v Slov. goricah pride Jakovec Franc. v Brežice Josip Jerše, v Sv. Peter pod Sv. Gorami na Hedka Lovrec.

Disciplinarne zahteve.

Reši se enašt disciplinarnih slučajev.

Razširjenja šol.

Razširi se šola na Polzeli v šestrazrednico; v Podpečih se ustanovi samostojna dvorazrednica; prešla se ena hišna številka iz okoliša Vransko v okoliš Št. Jurij ob Taboru; sistemizujeta se 2 učni mesti za srbohrvaščino na šolah v Mariboru in 5 stalnih vzporednic na osnovnih in mešč. šolah v Mariboru.

Vpokojitve.

Predlagajo se v stalno vpokojitev: Marija Pirkmajer, Terezija Kovačič, Peter Wudler, Marija Albanese-Pleško, Vekoslava Heričko-Fras in Antonija Lorger.

Iz Jugoslavije.

— Zdravstvenemu odseku in višjemu šolskemu svetu. Boj proti tuberkulozi v šoli. Stojimo v znamenju boja zoper jetiko. Dosedaj se je bil boj zoper to strašno morilko človeštva več ali manj teoretično, sedaj pa se je v naši državi začela velkopotezna praktična akcija za pobijanje jetike. Snujejo se oz. so deloma že osnovane protituberkulozne lige, ki so jim voditelji zdravniki, kar je povsem razumljivo. Izza vseh oglov se nam vsepovsod reži mrtvaška glava z zdravim, neplombiranimi zobmi nasproti čes: »Al! te bom!« Želim, da bi pohrustala vse jetič-

ne in nejetične krajne šol. svete. Zakaj? Poslušajte! — Imamo kopico predpisov o negovanju zdravja šolske mladine. So predpisi o šol. stavbah, klopih, stranskih itd., itd., pa tudi o snajenju šol. prostorov. Zadnji teh je z dne 14. avgusta 1920 št. 8245 od zdravstvenega odseka za Slovenijo in Istro, ki veli, da morajo biti tla vseh učnih prostorov vsaj dvakrat mesečno umita, ter vsaki drugi dan pometa. Kdaj in kolikokrat se naj pomivajo in pometajo hodniki, stopnišča, strapišča, nisoarij, veže itd. ni povedano. — Dostikrat sem si že mislil, zakaj se skoro brezizjemno vsaka naredba, ki izide, tako ostro in neusmiljeno kritizira? Odgovor na to je pač edino ta pravilen, da izdajajo take naredbe ljudje, ki nimajo na licu mesta nobenega posla, in ki se ne ozirajo prav nič na krajevne razmere. Zanimivo bi bilo vsekakor vedeti, na kolikih in katerih šolah se vrši pomivanje dvakrat na mesec! — Prej je bilo predpisano letno štirikratno pomivanje vseh šolskih tne samo učnih) prostorov. Toda mi vsi vemo, vsaj na deželi, da so se vsi šolski prostori temeljito osnažili le pred začetkom šol. leta in o veliki noči. In sino bili končno že zadovoljni da je še vsaj tako. S pometanjem pa pač nismo bili in še sedaj ne moremo biti zadovoljni. Čudom se čudimo predpisu, ki zahteva pometanje vsak drugi dan. Vsaka gospodinja, tudi najrevnejšega stanu pomete dandanes stanovanje vsak dan. Šole pa, ki jih poseča dnevno več sto otrok, bi se naj pometale vsak drugi dan, to je: ponedeljek, sredo, sobota, torek, petek, ponedeljek. Potemtakem bi ostali šol. prostori vsako drugo nedeljo in vsak drugi četrtek posmečeni, kar pa ne more trpeti noben šol. vodja. Gotovo bi bili učni prostori prav snažni, navzlic dvakratnemu, odnosno trikratnemu pometanju na teden, ako bi se dvakrat na mesec pomivalo. Kateri kr. šol. svet pa bo utrpel toliko stroškov? Ali ne bi bila voljna protituberkulozna liga v tej zadevi posredovati pri zdravstvenemu odseku? Na vsak način pa bi se naj vprašalo za nasvet tudi šol. voditelje, kajti drugačno mora biti snajenje prostorov, ki jih posečajo otroci, ki hodijo po mestnem tlaku z galoši iz gumtja, in zopet drugačno ono, ki jih obiskujejo otroci, ki hodijo dve uri po blatu z galoši iz jolovice. Naj si pogleda kogar zanima, kakšen kup blata se namete po končanem pouku samo v enem dnevu, ako je deževno vreme! In kr. šol. svet, to neboljeno dete šol. oblasti? Plačuje navadno šol. slugo tako slabo, da se »potegujejo« za to ljudje, ki niso za nobeno drugo rabo več, največkrat pa nihče. Zgodilo se mi je, da sem nenadoma zgubil šol. slugo. Kr. šol. svet se je za stvar zmenil toliko, kakor nič. Toraj pomagaj si sam! — Deca so pod mojim nadzorstvom pometali, donašali pitne vode in drugo. Pa me naznani podnačelnik kr. š. sveta, moj sosed in župnik. Oprostite, da govorimo tako avtonomno! S priznanim vno pošlje višja šol. oblast šol. vodstvu ukaz, naj v bodoče, ako me bodo še mučile enake skušnjave, bičam svoje pregrešno telo v znamenju § 124. Kr. šol. svet pa je bil šiban le s slamicami, kakor »okoli 4.000«. S solznimi očmi — menda je imel katar — je to bridko prigodo poslušal moj tovariš P. »Zakaj pa sam ne pometajš,« me je pokaral, »kakor jaz, ki pometam že več tednov sam vseh pet razredov!« Že sem mislil vzhiceno vzklikniti: »Čast, komur čast!« toda sklonil sem glavo ter vzdihnil: »Torej, tudi Ti, moj Brut!« — Poglavje o šolskih slugah je še dolgo. Vem, da imajo drugi tovariši še mnogo več in še bridkejših izkušenj, nego je »goraj« pisana. Menim pa, da je baš antituberkulozna liga v prvi vrsti dolžna, da pomaga pri ureditvi vprašanja šol. prostorov in šol. higijene sploh. Kajti brezdvomno je šola pogostokrat transformator tuberkuloze. In kdo je temu kriv? Zakonodajalec, ki izda zakon ali odredbo brez prevdarka. Moč se da, oziroma jo ima kr. šol. svet, odgovornost pa se naloži šol. voditelju. Primerov in dokazov za to trditev je na stotine.

— Višjemu šolskemu svetu, oziroma šolskim oblastvom vobče. (Dopis.) V poslednjem času se množijo slučaji, da se nameščajo po mestih mlade učne osebe, zlasti na učiteljice s prav majhnim številom službenih let, dočim se starejši prosilci oziroma prosilke zavračajo, najsij so izborni klasificirani. Res je, da se rabijo tudi na podeželskih šolah dobre učne osebe, toda upoštevalo bi se naj pri tem dejstvo, da imajo starejše učne osebe, ki so po večini poročene, otroke, katerim bi rade preskrbele višjo izobrazbo. A kako je to mogoče pri tako pičli plači, ki ne zadošča niti za najpotrebnejšo hrano in obleko? Kie naj bi take učiteljske družine ali reci vdovci ali vdove z otroki vzele denar za šolanje svojih otrok. Reklo bi se

sicer lahko, da naj se dajo taki otroci v rokodelski nauk. Ali, »Bože moj«, kako težko je odreči nadarjenemu otroku prošnjo za nadaljino študiranje! Ali bi ne bila škoda za nadarjenega otroka, če se mu ne poskrbi za višjo izobrazbo? Gospodje pri zeleni mizi! Imetje usmiljenje s takimi družinami oziroma prosilci in prosilkami in spravite jih v mesto. Znanji so nam slučajji, ko je šolska oblast žavnala prošnjo izborni kvalificirane starejše učne osebe z otroci in podelila službo mlajši, neporočeni, dasi je bila prva tudi v terni. Mlajše učne osebe naj prirčno s svojim delovanjem na deželi in šele pozneje naj silijo v mesto. Šolska oblast naj upošteva v tem oziru naše želje, ki so gotovo upravičene.

Prizadeti.

— Vabilo na mejo! Ob severni državni meji v Gradišču, okr. Maribor (postaja Sv. Lovrenc na Pohorju) se odprla nova šola — podružnica šole Sv. Duh na OV. Mesto je prav primerno za samca: na razpolago je meblirana soba (brezplačno), hrana v bližnji gostilni, ljudstvo je šoli zelo naklonjeno. Tovariš(ica), ki ima smisel za obmelno prosvetno delo (petje, godba, gledal. prireditve) je vrlo dobrodošel(šla)! Oglasiti se je pri okr. š. svetu Maribor-okolica.

— Pomoč ruski deci. Oddelek socialne politike pokr. uprave nam poroča: Na podlagi oklica, ki ga je izdal v decembru 1921, I. gospod. pokrajinski namestnik Ivan Hribar z geslom »Deca deci« se je nabiralo na dan 6. decembra po vseh osnovnih in srednjih šolah v Sloveniji. Zbirka je dosegla lepo vsoto 56.932 Din 50 p., ki je bila odposlana Narodnemu odboru za pomoč deci v Beograd. Pri zbirki je sodelovalo z veliko vnamo naše učiteljstvo, kateremu gre najlepša zahvala. Vsa zahvala pa tudi naši deci, ki je zbrala denar za svoje male stradalajoče brate in sestre v Rusiji.

— Tekom prvih dni maja bomo izdali dve brošuri. Nansenovo predavanje »o gladi v Rusiji«. Istotako bomo izdali nabiralne bloke za ¼, ½, 1, 5, 10 Din. Prosimo vsa društva in posameznike, da naročajo brošure in prevzamejo bloke v razprodajo. Položnice »odbora« pošl. ček. šte. 12.840 bodo imeli vsi poštni uradi v zalogi. Naslov: Odbor za pomoč gladujočim v Rusiji, Ljubljana, Vseučilišče, Kongresni trg. — Odbor za pomoč gladujočim v Rusiji.

— Javno predavanje na umetniški šoli »Probuda«. V četrtek dne 4. maja ob pol 19. do pol 20. ure in vsakih 14 dni pozneje bode začel predavati znani prof. Volavšek na umetniški šoli o »razvoju naše ljudske umetnosti in o umetniški tehniki« v poslopiu tehniške srednje šole (prejšnja obrtna) soba št. 10. I. nadstropje. Ker je to predavanje strogo znanstvenega značaja, predvsem pa zvezano z največjimi interesi in cilji »za naš narod in celo državo, za procvit in napredek svojih lastnih umetniških umotvorov in ne tujih, je dolžnost vsakega Slovenca in našega državljanca, da sliži to velezanimivo predavanje. Predavanje bode na splošno omenil naš umetniški razvoj, pozneje pa še vsako panogo posebej na podlagi dokazov pristnih domačih umetniških izdelkov.

— Jaz sem zapustil šole pred šestimi tedni pokrajino Volge in grozni pogledi, s katerimi me je gledala gladna deca, me še danes preganjajo. Za njih, v imenu teh otrok, v imenu ljubezni in človečanstva prosimo Vas, in preko Vas Vaše vlade, da pomagajo hitro! — Dr. Nansen. Naslov »Odbora za pomoč gladujočim v Rusiji« je Ljubljana, vseučilišče, Kongresni trg šte. 12.840. Kier se ni krajevnih odborov, prosimo društva ali posameznike, ki bi hoteli zbirati prispevke, da se javijo naravnost ljubljanskemu odboru. Poštne položnice se dajo pri poštnih uradih. — Odbor za pomoč gladujočim v Rusiji.

— Občni zbor društva jugoslovenskih umetnikov, industričev in trgovcev »Probuda«, se vrši v soboto dne 6. maja ob 4. uri popoldne v uradu za pospeševanje obrti na Dunajski cesti nasproti kavarne »Europa«.

— Učenci trirazrednice v Sv. Lovrencu nad Štormi so se tudi letos spomnili Jugoslov. Maticice ter ji darovali po svojih skromnih močeh za »pirhe« 369 K.

— Otroci dvorazredne šole v Srednji Bistrici, Prekmurje, so nabrali in odposlali Jugoslovanski Matici 156 Din 50 p. ter čez 1400 znamk.

— Za pirhe Jugoslovanski Matici so nabrali in odposlali šolarji osnovne šole v Št. Janžu, Dolenjsko 152 Din 80 p.

— Ribnica. Tukajšnja šolska mladina je nabrala za pirhe neodrešenim bratom 1400 K. Nabralo se je na meščanski šoli 511 K, na obeh osnovnih šolah pa 889 K. Najiskreneja hvala požrtvovalni mladini.

— Umrl je v Mariboru dne 2. t. m. od kapi zader M. S. Nerat, šolski ravnatelj v p. Pokojnik je bil dolgoleten urednik »Popotnik-a« in častni član naše organizacije. Na polju izobrazbe učiteljstva ima pokojnik neprecenljive zasluze. Nekrolog prinesemo v eni prihodnjih številkih. Blag mu spomin!

— Umrl je v Črnomlju dne 2. t. m. nadučitelj Rudolf Schiller. Pretečeno leto mu je umrla žena, tako da so štirje ostali otroci sirote brez staršev. Zavednemu tovarišu blag spomin!

Vestnik za učiteljske.

— u Pevski zbor državnega učiteljskega v Ljubljani priredi v nedeljo dne 7. t. m. koncert v Logatcu. V nadi, da ta drugi koncert istotako leno uspe, vabi zbor v prvi vrsti vse tovariše iz Logatca in okolice, seveda tudi vse prijatelje lepega petja na izlet in koncert, ki se vrši v nedeljo 7. maja ob 5. uri popoldne v »Društvenem domu« v Logatcu. Vzpored je sedaj obširnejši in obsega med drugimi skladbami tudi Lajovičev silno težak, a prekrasen mešan zbor »Zeleni Jurij«. Brez dvoma bo vsak obiskovalec koncerta uvidel, da vrši pevski zbor ljubljanskega državnega učiteljskega važno kulturno nalogo, noseč lepo slovensko narodno in umetno pesem med narod, vnamajoč s tem njegovo srce do domovine in do vsega dobrega, plemenitega in lepega. Na svidenje v nedeljo v Logatcu! — Pevski zbor drž. učiteljskega v Ljubljani.

Književnost in umetnost.

— k »Novi Rod«. Že lani, ko je pričel izhajati ta list in ga je urejeval pesnik Janko Samec, nas je presenetil predvsem z lepo, zares estetično zunanjo opremo Bucikovo in s svojo vsebino. Letošnji »Novi Rod« pa celo prekaša lanskega, ki je res prirčen in tak, ki je vseh mladini. Utegnejo ga brati z istim zanimanjem odrasli in nedorasli. V »Kotičku malih« so otroci, ki pišejo iz svoje duše. Zunanja oprema in slike te razveselijo in ne motijo srca. Pri »Novem Rodu« sodelujejo: Ivan Albrecht, Vera Albrechtova, France Bevk, Cvetko Golar, ki objavlja tudi nenatisnjen mladinski pesmi Ivana Alojzija Gradnik, Igo Gruden, Srečko in Stane Kosovel, Marija Kmetova, Vladimir Levstik, Fran Lipah, Joža Lovrenčič, Fran Milčinski, Josip Ribičič, Petruška, Pastuškin, Janko Samec, Karel Širok, Utva, Ivan Zorec, Oton Župančič. Ilustrirajo: Bucek, Tratnik, Saša Šantel in Černigoj, ki je oskrbel tudi letošnjo naslovno stran. V glasbenem delu Fr. Kimovec. — In ker so vsi ti naši in je »Novi Rod« iz neosvojenega ozemlja naš, je naš tudi »Novi Rod«. Pravkar je izšla 4. številka.

— k Simon Gregorčič (Stirbný Domínik). Knjižica je slovenski prevod češkega spisa mladega, žalibog že pokojnega učenjaka. Po kratki biografiji Gregorčiča podaja podrobno, z vsjo znanstveno metodo a vendar poljubno napisano analizo Gregorčičevega pesniškega dela. Iz vsega dela odseva ne samo temeljito znanje predmeta, ker ga je pisatelj vsekozi preštudiral, ampak tudi velika pisateljeva ljubezen do Gregorčiča in njegovega naroda. Odkar je Čelakovski pred devetdesetimi leti pisal o Prešernu, nismo dobili iz češkega peresa s takim znanjem in tako ljubeznijo pisane knjige o kakem slovenskem pisatelju. Saj se skoro lahko reče, da niti mi sami nimamo o nobenem našem pisatelju tako podrobno pisane razprave, kakor je ta češka. Tako je knjiga znamenit pojav tudi na polju naše znanstvene književnosti, prekrasen spomenik češkoslovenske vzajemnosti. Izbitelem Gregorčičeve pesmi, posebno njegovim rojakom, pa nilejši velikonočni dar.

— k Šest mladinskih iger. Josip Ribičič in Ivan Vouk. Vsebina: Jos. Ribičič: 1. Vraze, vesela igra v 3 dejanjih. 2. Škrat, vesela igra v 2 dejanjih. 3. Čudodelna sraja, igra v 1 dejanju. 4. Mladje, slika v 1 dejanju. 5. Pri Sv. Petru, slika v 1 dejanju. Ivan Vouk: 6. Trije snubci, vesela igra v 3 slikah. (O delu še izpregovorimo).

— k Sokolič, št. 5. Vsebina: 1. Naš prvi maj. J. Pelikan — dr. Br. Mr. 2. Pesem dobrovoljcev. Dr. Lj. Pivko (Konec). 3. Zakaj sem Sokol? Iz češčine preložil N. Perko. (Dalje). 4. Zgodovina telovadbe. Jos. Jeras. (Dalje). 5. Vaje z rutami na narodne pesmi za žensko dečo. Ciril Horčevar. 6. Glasnik. — Odborova seja Jugoslov. Sokol. Saveza. — Priprave za vsesok. zlet. — Tekma sokolskega naraščaja na Jesenicah. — Koroška Bela - Javornik. — II. zlet banatske sokolske...